

Leop. Podlogar :

Iz zgodovine kranjskih trgov.

3. Jesenice.

(Konec.)

Lutrove nauke je zatrosil v protestantovski dobi po prostrani radovljiški župniji bivši blejski župnik, odpadnik Krištof Fašang. Rojen je bil na Bledu. Nekaj let je služil kot učitelj v Radovljici, potem pa enajst let kot katoliški župnik na Bledu. Umrl je v Ljubljani 11. septembra l. 1580. in je pokopan pri Sv. Petru. Takrat je upravljal blejsko gospodstvo znani kranjski junak Herbart VIII., ki je bil iskren pristaš Lutrove vere. Leta 1561., na kresni dan, je pridigoval v blejski cerkvi Primož Trubar in pridobil več ljudi za luteranstvo, med njimi tudi župnika Fašanga. Opustil je nato Fašang sv. mašo in začel učiti Lutrove zmote. Starodavna božja pot na Otoku je prenehala. Namesto na Otok k Mariji, so ljudje drli poslušat Fašanga. Pozneje, ko je bil odstavljen, je živel v Zasipu, kjer je begal ljudstvo še dalje.

Briksenski škof je začel preganjati odpadlega duhovnika in tudi podložnike, ki so bili prestopili v Lutrov tabor. Trdovratne podložnike je pregnal s kmetij in pozaprl. Deželni stanovi so jih pa z oboroženo silo osvobodili in postavili nazaj na kmetije. Škofovi odposlanci so se tej kršitvi pravic odločno uprli. Pozvali so katoliške podložnike, naj se oborože in pridejo skupaj, ko bodo slišali iz gradu strel. Na njih povabilo je pripeljal tudi Julij Bucelleni z Jesenic 40 oboroženih mož. Vse je kazalo, da bo prišlo na Bledu do krvavih spopadov. Stanovi so ščuvali luteranske podložnike, naj se oborože in udarijo. Kar pride iz Gradca od nadvojvoda strog ukaz na stanove, da naj odpokličejo vojaštvo z Bleda, trdovratni podložniki pa naj se preženo s kmetij. Takoj po tem razglasu se je 17 podložnikov izpreobrnilo, 16 pa jih je moralo popustiti zemljišča in oditi iz dežele. Tako je bilo na Bledu leta 1589.

Leta 1599., 30. septembra, je pa začela potovati po deželi protireformacijska komisija, ki ji je bil na čelu ljubljanski škof Tomaž Hren. Povsod, kamor je prišel, je poučil ljudstvo o luteranskih zmotah, potem pa zahteval prisego na katoliško veroizpoved in odpoved luteranstvu. Nepokorni, trdovratni luterani so bili obsojeni na izgon v roku šestih tednov in treh dni. Ta kazen je zadela le tiste, ki so se javno priznali za luterane. Ob takih prilikah so bili nekateri prejšnji luteranski huj-skači obsojeni v trdo ječo.

Dne 16. marca l. 1601. je prišla komisija tudi na Jesenice. Škof je govoril Jeseničanom, zasliševal osumljene in jih zaprisegel. Medtem so šli škofovi pooblaščenci v Kranjsko goro in v Belo peč, kjer so našli nekaj nepokornežev in so jih ukrotili.

Čudno je, da je bil jeseniški župnik Gregor Burcar leta 1631. še pristaš luteranov, katere je Hren že leta 1601. precej potrebil po Gorenjskem.

Leta 1788. se je izločila iz Jesenic Koroška Bela.

Cerkev sv. Ingenuina in Albuina na Jesenicah je bila zidana leta 1361. Hud požar je upepelil 27. junija 1761 šele 1754. l. zgrajeno novo cerkev. Zidali so potem zopet novo cerkev, ki jo je posvetil ljubljanski knezoškof Karol grof Herberstein 3. septembra 1771. Dne 2. junija 1875 je udarila strela v to cerkev. Župnik Valentin Plemelj (1857 do 1875) je bil ondaj sam v cerkvi, molil brevir in pričakoval ljudi na spoved. Ožgan in omamljen je živel potem še sedem dni.

Velika nesreča je obiskala Koroško Belo dne 13. novembra 1789. Vsled povodnji je bil izpodjedn hrib Čikla, ki se je poveznil in zasul 40 hiš.

Svetovna vojska je tudi prizadela Koroški Beli hudo gorje. Dne 14. avgusta so sovražni italijanski letalci z zažigalnimi bombami upepelili velik del vasi in deloma tudi cerkev. Njih namen je bil ta, da bi pokončali tovarne na Javorniku in na Savi, ker se je ondi med vojno izdelovalo vojaško orožje, a se jim ni posrečilo. Žrtev je bila le vas Koroška Bela. —

Meseca julija leta 1823. je splezal stotnik Bosio, ki je meril višino naših hribov za vojaške namene, na Triglav. Ko je prestal najhujše napore in prebil smrten strah na tej višavi, je menil, da sèm še ni prišel živ krst. Ko je pa raziskoval pečine, je našel v skriti jami steklenico in v njej papirje, ki so mu povedali, da je preplezal vrh Triglava pred njim že Janez Dežman, kapelan na Jesenicah, 8. avgusta 1809. Takrat je župnikoval na Jesenicah župnik Franc Luznar, ki je umrl v Zalem loĝu 11. junija 1819, ko je umrl tudi Valentin Vodnik, ki je bil tudi med prvimi plezalci na naš Triglav.

Zv. Erjavec:

Na kresni večer.

Nocoj, oj nocoj pa dečaki veseli
kresujejo,
nocoj, oj nocoj pa svoj praznik življenja
praznujejo.

Še jaz plamenečo bi baklo prižgal,
svoj kres sredi mlade noči,
še jaz bi zavriskal — a ogenj moj
nič več, nič več ne gori.

